

Asia: VN/12457/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaksi 2024 (YTS2024)

Luku 1. Johdanto

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 2. Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

s. 24-25

Koronaviruspandemia toi esille henkisen kriinkestävyyden tärkeyden, joten sitä olisi suositeltavaa painottaa ja esitellä tarkemmin. Lisäksi olisi myös perusteltua kuvata siviilipalvelushenkilöiden hyödyntäminen varautumisen monenlaisissa tehtävissä.

Luku 3. Yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvat uhkat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 4. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Luku 5. Kokonaisturvallisuuden toimijat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Viranomaisen sijasta yleisterminä voisi käyttää ”julkinen hallinto” tai ”julkisen hallinnon toimija”, jolloin esimerkiksi paikallishallintoa koskeva tulkinnanvaraisuus poistuisi. Tämä muutos tukisi sekä yhteistä ymmärrystä että kokonaisturvallisuuden esittämän mallin käytännön toteutusta. Edellä esitettyä puoltaisi luonnoksessa sivulla 41 esitetty kuvio 8, jossa on kuvattu yhteiskunnan sektorit ja toiminnan tasot.

s. 42-43

Luonnoksessa on tunnistettu tarve uudistaa alueellisia varautumisen ja turvallisuuden yhteistoimintarakenteita. Valtion aluehallinnon sijaan hyvinvointialueiden vastuulle olisi luontevaa suunnitella vaativia varautumisen laaja-alaisia yhteensovittamistehtäviä, sillä hyvinvointialueet vetävät tälläkin hetkellä erilaisia varautumisverkostoja toimialueellaan. Hyvinvointialueille säädettävä alueellinen yhteisen varautumisen tehtävä varmistaisi koko aluetason varautumisen yhteensovittamisen, koska mukana olisivat hallinnon toimijoiden lisäksi järjestökenttä sekä elinkeinosektori. Rakenne vastaisi tehokkaimmalla mahdollisella tavalla tarpeeseen kehittää koko hallinnon ja laajemminkin koko yhteiskunnan ennakointi- ja varautumiskykyä.

Luku 6. Kokonaisturvallisuuden tulevaisuus

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

OSA 2: Strategiset tehtävät

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse strategisen tehtävän numero ja nimi sekä nimeä osio (Päämäärä ja tavoitteet; Toiminta-ajatus; Toimijat).

Johtaminen ja tietoperusteisen johtamisen mahdollistaminen on nostettu luonnoksessa voimakkaasti esille. Olisi erittäin perusteltua antaa samassa yhteydessä katsaus johtamisen tällä hetkellä olemassa oleviin edellytyksiin johtamisen eri tasoilla. On yleisesti tiedossa, että hallinnon tietovirtojen tulisi olla kaksisuuntaisia, jolla mahdollistettaisiin tietoperusteinen ja ennakoiva johtaminen kaikilla hallinnon tasoilla. Tällä hetkellä tämä ei toteudu, ja osoittamalla valtioneuvostotason asiakirjassa esimerkiksi kuntien haasteet vaativien turvallisuustilanteiden tilannekuvatiedon saamisessa voitaisiin antaa suuntaa tarvittavalle kehitystyölle. Tilannekuvatärpeiden kapea ja vain keskushallinnon tiedonintressiä palveleva näkökulma tulee voimakkaasti esille myös luonnoksen sivuilla 51–53.

Pelastustoimen kansainvälinen avunanto kanavoidaan ensisijaisesti EU:n pelastuspalvelumekanismin kautta sivulla 62, mikä on järkevä toimintamalli, mutta tämä edellyttää henkilöstön saatavuuden ja osaamisen varmistamista. Pelastuslaitoksien henkilöstöä käytettäessä on varmistuttava, ettei se vaaranna omaa palvelutuotantoa. Henkilöresurssien lisäksi on varmistettava riittävät taloudelliset resurssit tehtävän toteutukseen.

Luonnoksessa esitellään sivulla 67 puolustuskykyyn kuuluvat keskeisinä osakokonaisuuksina puolustusjärjestelmän valmiuden säätely sekä aluevalvonta. Myös väestönsuojelun voidaan katsoa olevan välttämätön osa puolustuskykyä, joten se olisi tarpeellista huomioida.

Luonnoksen sivulla 110 kuvataan päämääräksi turvata yhteiskunnan tarvitsemat viestintäverkot- ja palvelut. Viestinnän kriittisten toimintojen jatkuvuus turvataan myös valmiuslain tarkoittamissa poikkeusoloissa. Tähän asiakohtaan olisi perusteltua osoittaa päämäärä myös väestön varoittamisen järjestelyistä esimerkiksi muodossa ”Päämääränä on turvata tarvittavat järjestelyt väestön varoittamiseen.” Lisäksi luetteloon kriittisistä viestintäverkoista olisi perusteltua lisätä viranomaisviestinnän käytössä olevat operatiiviset verkot tai verkkopalvelut.

Yleiset kommentit strategialuonnokseen.

Kirjoita yleiset havaintosi strategialuonnoksesta.

Valtioneuvoston periaatepäätöksenä hyväksytty Yhteiskunnan turvallisuusstrategia (YTS) on sisällöltään monipuolinen ja se on tarkoitettu kaikkien kokonaisturvallisuuden toimijoiden käyttöön. Sen tärkeimpänä tarkoituksena voidaan pitää kokonaisturvallisuuden toimintamallin vakiinnuttamista yhä keskeisemmäksi osaksi suomalaista yhteiskuntaa ja kokonaisturvallisuuden moninaisissa tehtävissä työskenteleviä henkilöitä.

Keskeisenä puutteena luonnoksesta voi kuitenkin havaita siitä puuttuvat selkeät strategiset painopisteet. Mikäli strategiset painopisteet määriteltäisiin, ohjaisivat ne YTS:n lukijoita kiinnittämään huomiota keskeisiin turvallisuusasioihin ja huomioimaan ne omassa vaikutuspiirissään. Ilman painopisteiden määrittelyä jokainen lukija tekee omat johtopäätökset, joka ei välttämättä tue parhaalla mahdollisella tavalla valtakunnallisesti markkinoitua yhteistä linjaa kriisinkestävyuden parantamiseksi.

Luonnoksessa käytetään useita termejä, jotka kaipaavat tarkempaa määrittelyä ja seikkaperäisempää avaamista lukijalle. Turvallisuusasioista puhuttaessa ovat vakiintuneet termit ”normaaliolot”, ”häiriötilanteet” ja ”poikkeusolot”. Luonnoksessa on kuitenkin keskitytty käyttämään lukuisissa kohdissa termiä ”kriisi”. Sanana kriisi kuvaa tehostettuja toimia vaativaa tilannetta, joka on vaarallinen, vaikea, sekava tai poikkeuksellinen. Mietittäessä asiaa yhteiskunnan näkökulmasta, kuvastaisivat normaaliolot, häiriötilanteet ja poikkeusolot termeinä paremmin todellista tilannetta. Häiriötilanteita voi tapahtua sekä normaalioloissa että myös poikkeusoloissa, mutta niiden ydin on kuitenkin ”häiriö”, johon tulee vastata erikseen määritetyllä vasteella tilanteen korjaamiseksi. Häiriötilannetta ei ole lainsäädännössä tarkkaan määritetty, koska häiriötilanteen kynnys riippuu vastuutoimijoiden kyvykkyydestä. Luonnoksessa käytetään myös paljon sanaa ”vaste” ja se kaippaa selkeyttämistä, jotta lukijalle syntyy ehjä ja ymmärrettävä kokonaiskuva.

Valmistelija: valmiuspäällikkö Antti Haataja p . 044 718 8150 antti.haataja(at)pshyvinvointialue.fi.

Koponen Jukka
Pohjois-Savon hyvinvointialue

Hätinen Niina
Pohjois-Savon hyvinvointialue